

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

Abonamentul:

Pe un an 32 coroane.
Pe șase luni 16 cor. — Pe trei luni 8 cor.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor, după învială

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Wilson pentru națiunea română

Drepturile naționale și teritoriale ale românilor recunoscute de America.

«Copil al suferinței: visul mare și sfânt, de dorul căruia ni s'au pogorât în taința mormântului și moșii și părinții» e în pragul împlinirii.

Neamul românesc de pe toate olaturile se pregătește pentru praznicul cel luminat al *Duhului* ce ne însuflețește și înviorează.

Încinci cu răbdare de mucenic am așteptat ziua care a făcut o Domnului ca să ne bucurăm și să ne veselim într'însa. Ziua unirii. Ziua reșelirii fraților! Ziua cea mult dorită! Ziua în care va înceta plângerea românului dela Nistru până la Tisza; ziua în care Murașul și tustrele Crișuri nu vor mai duce jale, ci iacrami de ferice, și stâncile Carpaților vor râsuna de chiotele bucuriei nefecate.

Ziua învierii obștei românești e aproape. Chezașia cea mai puternică și nebiruită e vorba Americii, e făgăduința lui Wilson, al marelui și adevăratului creștin Wilson, cetăuită în următoarea notă, pe care oficiul de externe american o da reprezentantului guvernului român:

Oficiul de externe, 5 Nov. 1918.

Domnul meu! Stăpânirea Statelor Unite se găndește totdeauna la bunăstarea viitoare și la integritatea României ca la a unui stat liber și neatârnat.

Înainte de a se ivi războiul între Statele Unite și Austro-Ungaria, Președintele Wilson a trimis regelui României o notă, în care la-

asigurat despre simpatia și stima sa. Situația de atunci s'a schimbat; pentru aceea Președintele dorește să vadă la cunoștința următoare:

Guvernul Statelor Unite încuviințează dorințele poporului român atât între hotarele regatului român, cât și în afara de hotarele sale. Guvernul american a fost martor al suferințelor și jertfelor mari românești aduse pentru libertate, pentru unitatea națională și pentru dorințele românești înăbușite de dușmanii noștri. Simpatizând ideea și dorința unității naționale a românilor de pretutindena, Guvernul Statelor Unite nu va întârzia nimic, ca în timpul potrivit să mijlocească prin înfrăurirea sa dobândirea drepturilor politice și teritoriale, ce se cuvin poporului român, și să i le asigure împotriva ori căruia atac din afara.

Primiți, domnul meu, expresiunea deosebită mele stime.

ROBERT LANSING.

În vederea acestei știri ce compoartă o neînchipuit de mare însemnatate pentru neamul românesc, ni se impune să ne arătăm prin ținuta și faptele noastre demni de «viturul de aur» ce ne așteaptă.

Liniește, ordine și cumpăt în toate. Să ne ferim de orice faptă, orice vorbă, care ar putea păta numele bun și omnia neamului românesc.

Budapesta, 5 Noemvrie 1918.

Tinerimea Universităţii române.

Antecedentele notei lui Lansing. Ziarul Pester Lloyd aduce știrea din Rotterdam că încrezutul regatului român în Washington a prezentat secretarului de stat al Americii Lansing un memoriu, sintetizând toate gravaminele și doleanțele românilor, învederând temeiurile de drept ale României asupra diferitelor teri-

tori locuite de români și exprimându-și dorința, că afacerea cu fixarea în definitiv a hotarelor să se rezolve la congresul de pace.

Secretarul Lansing a răspuns în numele preșidentului Wilson, asigurându-l că toate aspirațiile și dorințele teritoriale și naționale ale românilor se vor împlini.

Comitetul executiv al partidului național român se întrunește astăzi Sâmbătă în Arad pentru a se sfătuși asupra chestiunilor prilejuite de întâmplările mai nouă.

Apel

Sfatul militar al Legiunii române a publicat următorul apel:

Frați Români!

Au căzut lanțurile robiei de veacuri. Națiunea română astăzi e liberă și singura stăpână pe soarta ei. Noi vrem însă o libertate în rânduală. Piară dintre noi disordinea și anarhia!

De aceea, pentru a apăra interesele sfinte ale neamului, a ține buna rânduală și liniște, în deplină înțelegere cu celelalte națiuni, cu cari locuim împreună pe acest colț de pământ, am format sub comanda românească a ofițerilor de un sânge cu noi o

Legiune română

sub steagul nostru tricolor, căruia îi jurăm credință nestrămutată.

Apelăm la toți Românii buni de arme și iubitori de neam din Sibiu și jur să intre în această legiune. În fruntea legiunii s'ales un sfat militar de 30 membri* sub conducerea maiorului Valeriu Liuba.

Acuțaiți deci pretutindena pe saatele și orașele noastre cete din legiunea română, compuse mai ales din ostașii cari au fost pe front și dați despre toate înștiințare cât mai în grabă Comandamentului militar al Legiunii române din Sibiu (strada Măcelarilor, seminarul «Andrian»).

Sibiu, 6 Noemvrie 1918.

Trăiască libertatea națională!
Trăiască Legiunea română!

Sfatul militar al Legiunii române.

Intregirea teritorială. Ministrul Oscar Jászai, întrebă de raportorul unui ziar despre chestiunea *integrității teritoriale a țării*, în legătură cu tratativele începute zilele acestea cu naționalitățile, a răspuns:

În timpul frământărilor de astăzi noi cred că s'ar putea statori întelegeri sau condiții definitive cu raport la granițe. Statorirea aceasta ar fi și zădărnici; doar se știe că Antanta marea vorbește despre chestiunea granițelor, ca una care cade în competența *congresului de pace*, și numai în a lui. Pentru cauza maghiară este cu mult mai bine, dacă va hotărâ sfatul popoarelor cule asupra întrebărilor acestora, decât dacă am încerca noi s'o regulam prin învoeli trecătoare sau prin compromisuri. De altfel să nu uităm: Problema naționalităților nu este numai o problemă a Ungariei, ci a Europei, și avem motive să cerem ca problema să se rezolve în mod internațional, și nu ca o problemă socială a Ungariei.

Reprezentantul antantei Franchet d'Esperey și Károlyi

Pentru înfăptuirea păcii premierul Károlyi s'a transportat la Belgard unde a luat contact cu încrezutul antantei, generalul Franchet d'Esperey. Prezentându-i Károlyi în formă de memoriu dorințele guvernului și ale țării ungurești, generalul francez i-a răspuns:

„D-voastră reprezentați numai națiunea maghiară, nu însă și celelalte națiuni din Ungaria“.

Miscări în comitatul Sibinului.

Luni seara 4 l. c. s'au semnalat din Sebeșul-săcesc mari turburări și asasinarea senatorului român Vasile Aldea. Comitetul național român din Sibiu a delegat imediat la fața locului pentru linișțirea spiritelor pe asesorul Nicolae Ivan și adv. Luția Borcea. Aceștia s'au transportat Marți dimineața în fața locului, unde au convocat o adunare populară în fața primăriei. Asesorul Nicolae Ivan vorbește multăminii conjurându-o să concludă unul înțelegere la restabilirea ordinii, să nu se lașe răpiți de patamă și să ierte toate pentru înviere. În acelaș sens a vorbit și adv. Dr. L. Borcea. În urmă s'au organizat o gardă civilă, compusă din 300 membri 200 români și o sută șahi și unguri. Pe primărie s'au arborat două steaguri naționale românești. Ordinea s'a restabilit.

Miercuri au ieșit Dr. Nicolae Bălan și subl. Stoichici la Mercuria, Apoldul de Jos, Săliște, Tilișca, Poiana și Jina pentru linișțirea populațiilor și pentru organizarea de legiuni naționale.

Joi a ieșit asesorul L. Triteanu și Dr. Nicolae Cristea în Ocna-Sibinului unde au organizat garda națională. În Vineri zvonindu-se că în Alâmon și Armeni s'au ivit turburări în popor, s'au transportat la fața locului Dr. Nicolae Cristea și Romulus Damian.

Manifestul tinerimii române

Studentimea română se pune în serviciul Statului național român.

Tinerimea universitară română din Budapesta salută cu entuziasmul viguros al tineretii «Consiliul național român», ca unicul organ îndreptățit și chemat să cărmuiască soarta națiunii române din Ungaria și Transilvania, și conștie de vremurile hotărâtoare pentru soarta neamului românesc pe care neamul lui, hotărât fiind să aducă oare jertfa pentru biulele neamului din care iau parte.

Face totodată apel către toți cei din un simțământ și un gând cu ea, ca fără amănare să grăbească a da tot sprijinul «Consiliului național român» și în deplină solidaritate, umăr

Zilele mari din Cluj

Adunarea și constituirea Senatului Național Român

Cluj, 4 Noembrie 1918.

Ziua de 2 Noembrie n.

Zorul ce ne stăpânește va îndreptăți stilul telegrafic al raportului de față. Evenimentele au ridicat la clocot fierberea sufletelor și eră pe nobil, că nu ne venă îndrumare oficială în privința conducerii ce trebuia să urmeze.

Ofițerimea noastră din garnizoana Clujului, fiind somată să pună jurământul față cu Ungaria și guvernul ei, — intrându-se a cerut îndrumări dela d-l director al «Economului». Dr. Amos Frâncu. O delegație s'a prezentat ca urmare, în frunte cu d-l Frâncu la Consiliul Național Unguresc din Ardeal și a declarat, că ofițerii români nu pot să jure credință decât numai consiliului Național Român, asemenea nu vor duce la jurământ ostirea de neamul lor, decât cu aceste condiții.

După discuții vii și demne de istorie, publicabile mai târziu, s'a admis punctul de vedere românesc.

Nu după multă vreme a sosit grabit d-l deputat Vaida, care a dat semnalul pentru începerea organizării în vederea vremilor prin care trecem. S'a pus la cale pentru altă zi intrinșura, care avea să lumineze atât sufletele noastre desorientate cât și situația noastră în Cluj față cu organizațiile similare de alt neam.

S'au biruit greutățile enorme în vremea asta de lipsă a mijloacelor de comunicație.

Dară sfiorările au dat rotul lor, în ziua a doua, când în localul social-democratilor din piața Clujului, în fața statuii regelui Matia Corvinul cel drept, — s'a intrat în ceașurile 3 după masă, adunarea constituantă la care au luat parte români: ofițeri, soldați, cărturari și popor.

Salele și curtea se ticsiseră cu peste 500 de participanți. A fost moment înălțător sosește sub drapelul național românesc, în cântecul marșului «La arme» — a militarilor români de toate gradele și de toate armele din garnizoana Clujului. Au izvorât lacrimi și s'au aprins inimile de nădejdi nevisitate.

D-l căpitan Dr. Valentin Poruțiu, avocat din Cluj, luând cuvântul, măcășe avuzul dat de către d-l Vaida, apoi adunarea alege un prezident prin aclamare pe d-l Dr. Amos Frâncu.

Se constituie biroul.

D-l prezident cel dintâi ia cuvânt saluând drapelul național adus de soldații români.

Intr-o alocație de înaltă inspirație pe care momentele mari o dau celor ce simt: salută zorile care au revărsat o lumină de nădejdi pe culele drapelului atât de prigonit. Nu au rămas ochi în sală să nu să fi umezit și uralele au zguduit zidurile când împreună cu vorbitorul asistența jură să nu mai tolereze umilirea și prigonirea acestui drapel.

Apoi prezidentul deschide statul, lămurind scopul, care e exprimat ca tăiat în bronz în hotărârile primite în unanimitate, cu furtună de aplause și urale care este următorul:

Se constituie organizația de conducere, un Senat Național Român de 100 membri ca organ al Consiliului Național din Arad. Acest Senat alege comitetul care iscălește manifestul. Senatul jumătate e civil, jumătate militar. Se alege în fruntea organizației doi comisari în persoana d-lor

Dr. Amos Frâncu și Dr. Emil Hațieganu, judecător li tribunal.

În senat se alege 100 membri, — cu următorul comitet:

Președinte: Dr. Amos Frâncu.
1. V. președ. Ioan Pop.

2. Dr. Emil Hațieganu.
Capit. Dr. Valentin Poruțiu

Notari: | Dr. Augustin Pordca.

Membri: Dr. Elie Dăianu.
Capitan Ioan Cotoțiu.
Lt. Dr. Emil Dandea.
Lt. Dr. Iulian Pop.
Capitan Dr. Laurian German.
Dr. George Dănilă.
Clemente Dragomir.
Dr. Nicodim Cristea.

1. Adunarea poporului român, intrunită în Cluj credincioasă principiilor naționale și democratice constituie de stat, să nelinitit pe temelul dreptului sfânt ca națiunea independentă română să și croiască singură soarta și rezervă exclusiv adunării naționale suverane hotărârea asupra așezării viitoare de stat a întregului popor român.

2. Românii fiind oamenii libertății naționale, al egalității desăvârșite și ai frației veșnice, recunoaștem pentru toate neamurile lor ce revendicăm legitim pentru noi și linădem mâna frățescă tuturor neamurilor ce mărturisesc Crezul principiilor noastre imutabile.

3. Pentru a pregăti adunarea națională condiția sine qua non e pacea de obște, pe care hotărâți săntem a o apăra neatârnat și toate puterile noastre.

4. În vederea problemelor veacului adunarea înstitue cu sedul în Cluj Senat Național Român...

Biroul de presă se constituie astfel: sub conducerea d-lui Dr. Elie Dăianu, d-lui V. E. Moldovan, pentru presa română și d-l Emil Sac, pentru presa străină. Apoi secția militară își dă întâlnirea pentru ședința imediată în local băncii «Economului».

D-l Dr. Ioan Giurgiu, salută prezentul cu însușirele și măcăște prezidentului pentru bărbăția cu care a reprezentat în aceste vremi grele principiile pure ale politicii neamului nostru pe aceste plaiuri. Prezidentul mulțamește și în cuvinte calde și emoționale declară statul încheiat.

Nu vom uita nici noi, dar nici străinii frumoasele momente ce le-am trăit azi după o lungă și oribilă noapte de torturi și suferință.

Imediat cei doi comisari așteși caută contact cu autoritățile similare de alt neam și le publică hotărârile aduse, care au fost luate la cunoștință și aprobate.

Stabilindu-se mai multe puncte de colaborare pentru păstrarea ordinii publice, comisarii vin la ședința comisiunii militare unde raportează.

S'a hotărât tipărirea manifestului care cuprinde hotărârile și a unui apel către țărani pentru a-i abate dela regretabilele disordni și s'au petrecut în aceste zile în județele Cluj, Turda și Albinoferoara, — anume în deosebi la Câmpeni, Jara, Micsu, Grind, Teiuș, Blaj, Huedin, Teaca și alte locuri.

S'a hotărât apoi imediată întemeiere a unui ziar românesc cotidian la Cluj, care va apărea în curând și se va numi «Solia Ardealului».

Ziua a treia.

A trecut în extrema agitație, din pricina știrilor rele despre disordni. S'au luat imediată măsuri din partea d-lui comisar al poporului Dr. Amos Frâncu, pentru liniștirea poporului răsvrătit și pornit spre distrugeri. S'au trimis parlamentari români, ofițeri, preoți și soldați cu automobile și trenuri speciale la locurile periclitate. Autoritățile vechi, superioare ale județelor vecine cer meru de urgență

sprijinul Senatului Român, care li se acordă fîrește după puțină. Organizația, curge și se muncete febril.

Dela Biroul de presă al Senatului din Cluj.

„Trebuie să recunoaștem dreptul de dispunere asupra sorșii sale pentru fiecare popor. Principiul acesta nu-l putem considera că o chestiune de hotar. Ori care popor, — fie majoritate, fie minoritate, — are să hotărâască însuși în modul cel mai larg asupra dorințelor sale naționale și culturale“.

(Declarația ministrului Jász de spre românii din Ungaria și Ardeal, apărută în Magyar Hirlap din 6 Nov. 1918).

Aviz

Deschiderea ofrelinutului pentru ziua de 1 Noembrie 1918 s't. v. se sntină pe timp nedeterminat, — și despre această rugăm să se încunoștințe cei primii.

Sibiu, 26 Octomvrie 1918.

Direcțiunea ofrelinutului.

Chemare

Unirea din 4 l.c. publică următoarea chemare:

Frați Români!

A bătu ceasul!

După suferințe îndelungate, după jefire supraomenești, ce le-a adus neamul nostru, a răsărit în sfârșit și pentru noi clipa sfântă a libertății!

Frați Români, bucurați-vă!

Lanturile sclăviei s'au prăbușit în lină și neamul nostru își înalță fruntea obidită de până acum — își privește în jur de sine ca popor liber, ce singur are dreptul de a dispune asupra sorșii sale!

Lăudat să fie Dumnezeu popoarelor, că ne-a învrednicit să ajungem această stăruie!

Lăudat să fie amintirea atâtor mil și mil de eroi-martiri, frați ai noștri, cari prin sângele vărsat au stropit din belșug jula strămoșească, până ce a răsărit din ea floarea sfântă a libertății, egalității și frățietății tuturor popoarelor din lume.

Frați Români!

Încheiați-vă — pretutindeni în jurul frunțelor voștri — constituți-vă în stațiuni naționale locale și în garde de pază, și nu faceți nici un singur pas, fără știere și consentimentul Comitetului nostru Național Central!

Arătați-vă vrednici de însemnătatea istorică a acestui moment sublin; puneți, temelile viitorului fericit, în liniște, fără tulburări, cu demnitatea unui popor conștuit de sine!

Mergeți înainte mândri, cu frunte ridicată, pentru a vă închina Dumnezeu-ului Soare al libertății, ce a răsărit, în sfârșit și pentru noi!

Destăpă-l Român!

Visul tratat al trecutului să rămână uitat în întunecare, — să-l uităm cu toți, ca și când n'ar fi fost!

Păstrați liniștea și ordinea, nu vă atingeți de persoana și avutul nimănui!

Aceasta o cer conducătorii voștri, și o prelinde cinstea voastră de Români.

Trăiască libertatea tuturor popoarelor! Trăiască Neamul Românesc.

Blaj, 4 Noembrie n. 1918.

Dr. Vasile Suci, Dr. Alexandru Nicolescu, Dr. Izidor Mareu, Dr. Ambrozio Cheelanu, Ionuț Brui Hodos, Ștefan Roșian, Dr. Alexandru Rusu, Dr. Ioan Coltor, Dr. Zenovie Păcljan, Gavriță Precup, Alexandru Ciura, Dr. Octavian Pile, Petru

Suci, Dr. Alexandru Borza, Iunior Bru Micu, Ioan F. Neguțiu, Ștefan Pop, Iuliu Maior, Aurel C. Domaș, Dr. Dănilă Sabo, Dr. Ioan Pop, Dr. Cornel Ordoace, Dr. Iustin Nestor, Ștefan Dragoș, Eugen Nicola.

Spargerea frontului

Ce spune un ofițer ceh. — „Să mergem acasă!“ — Armata Wurm. — Brigada nimicită. — Catastrofa.

Ziarul Narodni Politika din Praga primește dela un ofițer ceh, soș de teatru războiului italian, un raport despre înfrângerea armatei austro-ungare. Raportul alcătuit din experiențele proprii, și din sepele martoriilor oculari, spune următoarele:

Spargerea frontului datează din 25 Octomvrie 1918. În denineața acelei zile s'a întâmplat de o divizie maghiară și regimentele cehilor. Cu toate acestea, au refuzat să mai asculte și au deșpus armele, strigând: «Vrem să mergem acasă!»

Riscoloa soldaților a fost înăbușită după un cumpăit măcel, în care au lucrat mai alese grătatele de mână și mitralierele. În denineața din 26 Octomvrie, ofițerii înțelegerii au trecut rău la țară: ear seara, cu ajutorul tankurilor, au izbit să străpungă frontul. Îndeosebi la armata comandată de generalul Wurm, oamenii și-au pierdut cumpătul, înecat au rupt-o la fugă sălbatică, omorând pe toți, cari voiau să li se pună în cale.

Celula neorânduiești s'a ajuns în 27 Octomvrie, când a ieșit la iveală descompunerea din lăuntru a întregului front austriac. Comanduirea supremă a lucrat să înlăture catastrofa și a pornit primii brigăde de gloștari să facă un contraatac, care — deși comandantul brigădei declarase că trupele sale sânt incapabile de contraacțiune, — totuș s'a executat. Brigada a fost nimicită până la cel din urmă om.

În 28 Octomvrie întreg frontul se gâse în retragere.

Trupele vecine încercară să împiedice prin atac din flanc înaintarea dusăamului împotriva armatei Wurm, dar nu și au ajuns scopul. Nimicirea trupelor noastre au terminat-o secesiunile engleze, care bombardau neîntrerupt și făceau grozavă prăpădie în masele de oameni și cară, ce se retrăgeau.

Catastrofa a crescut prin lășătețea deosebită serviciului de sanitari, care asemenea o luseră la fugă. Numai medicii militari rămasă îndărăt, pentru a și preda italienilor pacienții.

Condițiile de pace ale Angliei

Lordul Northcliffe comunică în Times următoarele condiții de pace puse din partea Angliei:

1. Restaurarea deplină a Belgiei.
2. Evacuarea și reclădirea provinciilor ocupate.
3. Pedesara Alsăției și Lorenei pe seama Franței, nu amecare, ci a reparare a nedreptății dela 1871.
4. Restabilirea hotarului nordic italian după granița națională.
5. Toate popoarele din Austro-Ungaria au să se prezinte ca popoare libere.
6. Evacuarea tuturor teritoriilor care s'au înut de fosta împărăție rusească; înlocuirea între puterile centrale și între Rusia dela revoluție încoace, sânt fără a loare.
7. Înființarea statului polon independent, cu ieșire la mare.
8. Paces dela București se nimicește. Se restaurează România, Serbia și Muntenegru.
9. Încețată domnia turcilor asupra tuturor popoarelor netrecușii.
10. Schleswig (provincie răpădit Danemarcei în 1866 de Prusia) va hotărâ înasă voește să aparțină ca stat.
11. Despăgubire pentru daunele pricinuite prin războiul submarinelor, — stat pe seama înțelegerii, cât și a statelor neutrale.
12. Tribunale vor fi înființate pentru a judeca asupra acelor suspuș din țările beligerante, cari au păcătuit împotriva legii de omstatute.
13. Fostele colonii germane, câștigate de Germania în exodții în contra Belgiei nu se înapăoază. Germania a declarat, că soarta acestor colonii se hotărâște la frontul din apus. Frontul a vorbit.

Redactor responsabil: Dr. Nicolae Regman.